

ÉSZAK, NORVÉGIA ÉS MAGYARORSZÁG

Ez év február 12-én ünnepeljük Norvégia és Magyarország közötti diplomáciai kapcsolatok 100. évét. 1920. február 12-én, a norvég külügyminisztérium elfogadta Barcza György magyar diplomatát, aki tényleges magyarországi norvég megbízott volt. Ez a dátum a norvég-magyar diplomáciai kapcsolatok kezdete.

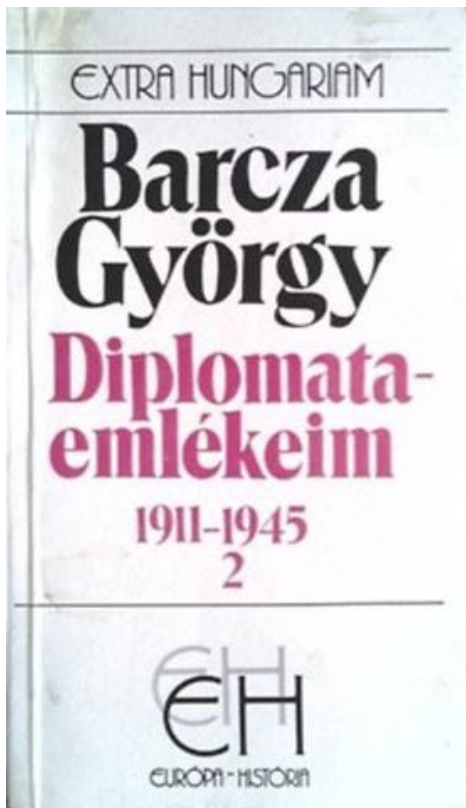
<https://www.norway.no/en/hungary/norway-hungary/news-events/news2/100-years-of-norwegian-hungarian-diplomatic-relations/>

Barcza György dunántúli középneemesi családból származott. A budapesti egyetem jogi karát, majd a bécsi diplomáciai akadémiát sikeresen elvégezte, így lett 1911 őszétől az Osztrák-Magyar Monarchia európai hírvé diplomata-takarának tagja. 1912-ben feleségül vette báró Jeszenszky Alexát.

1916-tól Koppenhágában, majd Stockholmban, 1920 után Bécsben szolgált, s rövid – három hónapos – vatikáni ügyvivőség után visszatért Bécsbe. 1925-ig ott is maradt, amikor is a külügyminisztérium politikai osztályának a vezetőjévé nevezték ki, mely posztot 1927-ig töltötte be.

<https://www.norway.no/en/hungary/norway-hungary/news-events/news2/100-years-of-norwegian-hungarian-diplomatic-relations/>

Norvégia és Magyarország kapcsolata természetesen sokkal régebbi, mint 100 év, néhány egészen a középkorig

nyúlik vissza. Az 1800-as években a kapcsolatokat a kettős monarchiák (Svédország-Norvégia és Ausztria-Magyarország) külföldi és konzuli szolgálatai tartották fenn. Budapesten már 1905-ben független norvég főkonzulátust hoztak létre, nem sokkal azután, hogy az Unió felbomlott Svédország és Norvégia között.

E helyzetben Gregersen Endre magyar-norvég tiszteletbeli főkonzul lett, és ebben a minőségben 1935-ig működött. A diplomáciai kapcsolatok 100. évfordulóját 2020-ban több alkalommal

ünneplik majd Budapesten, ideértve a történészek körében tervezett szemináriumot is.

Pillantsunk vissza 1200 évet

A vikings a 8. századtól kezdve a világ nagyon sok részén megjelentek és államokat, királyságokat alapítottak a mai skandináv területeken. Hatalmas kiterjedésű, Izlandtól a Volgáig terjedő északi civilizációt hoztak létre. Több, mint valószínű, hogy a magyarok őseivel is találkoztak. Lényeges lehetett a magyar-viking kereskedelmi kapcsolat, s ez a X. század második felében lendülhetett fel a magyarországi leletekben előkerülő viking eredetű fegyverek – kardok, fokosok – tanúsága szerint. Ám ezekben a kapcsolatokban a pénz még aligha játszhatott szerepet, hacsak elvéve nem a bizánci arany. Cserekereskedelem volt, s exportcik-

künk főleg a hadjáratokban szerzett rabszolga, kisebb mértékben a prém és élőállat, meg némi ezüst is. Amint megjelent az első magyar ezüstpénz, szinte rögtön előfordul a viking telepeken. István király pénze azonnal a kereskedelem tárgyává vált, igaz, inkább a külkereskedelemé.
(Honismeret, 2000. Különszám, 116 oldal. Összeállította és szerkesztette: Csorba Csaba, ISSN 0324-7627)
Elsőként fordul elő a ‘norvég’ mint szó a magyar sajtóban egy 1783-as útleírásban, amely Grönlandról szól. „A’ mint az épületek maradéki mutatják, fok jóra való épülettel, és Templommal inegvoit Greniandia a* Norvégektől ékesítve. Sok a’ partyain a’ Fiorde, avagy a’ betsapó tenger (Meerbufen.)” (Magyar Könyv-Ház 3. (Posony, 1783) 82. Könyv. N. N. Grenládiáról, 55. oldal)

A magyar sajtóban Norvégiáról több mint 200 éve jelentek meg először közlemények, amikor Magyarország az Osztrák-Magyar Monarchia része, Norvégia pedig alighogy elszakadt Dániától és Svédországgal kötött szövetséget egy perszonalunio formájában.

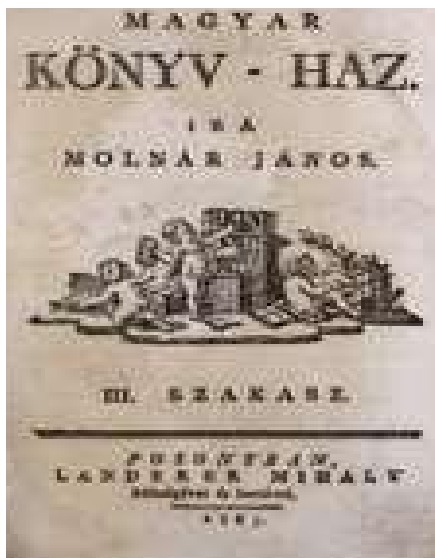
A norvégok is, a magyarok is mind nyelvi, mind területi önállóságot szerettek volna elérni. A magyar és a norvég nyelvújítási törekvés hasonló szellemet tükröz, de a gyakorlatban más volt a kivitelezés. A norvégok megpróbálták a dán, egy rokonyelv, befolyását elvetni, és az eredeti norvég nyelvből – főleg a dialektusok alapján konstruált – egyfajta norvég eszperantót alkotni. Ezt a nyelvet újnórvég (nynorsk) néven ismerik, iskolákban, és a médiákban kötelező egy bizonyos százalékban használni. Különös árnyalatokat ad a kommunikációnak, inkább irodalmi jelleggel.

A norvég szó említése a magyar sajtóban 10 évvel az első használat

A kép forrása: Romsics Ignác: A bácskai bevonulás. Népszabadság, 2011. 04. 09.

házunk tája

után, Molnár János könyvében látható. A Magyar Könyvház Pozsonyban jelent meg 1793-ban.

A' Kerefztyén hitnek a' Magyaroknál

való eredét adja-elé; 's hogy a' Magyarokhoz Romából hozott Korona ideje táján tért az hitre Lengyel, Dánia, Norvég 's több Éjzfaki Ország. (Magyar Könyv-Ház 2. (Posony, 1783)70. Könyv. Gróf Revai Magyar O. Története 293. oldal)

Érdekeség, hogy a hitre való áttérés ugyanabban a korszakban történt Norvégiában és Magyarországon.

A norvég szó további előfordulása egy földrajzi leírás, mely ma is festői módon mutatja be az éjféli napot.

Nyáran itten éjzfaka nintsen. Az 66-dik gráditson túl a' nap le-nem nyugfzik ; itten pedig az 64° alatt 10. óraker 10. minutker nyugfzik; 's egy óraker, 50 dik pertzenesker ismét kél. Júniusban, és júliusban oily világos az éjzfaka, hogy gyertyavilág nélkül a' fjobában írni, és olvasni leheti 's Júniusban éjzfakanak idején a' nap a' magas hegyek tetejeket gyönyörűen efi. Nagy

jó téteménnyel a természet alkotójának mind az éjjeli halálfzatra illy rövid nyaratfzaka, mid a' fok jég között az hajózik vefzedelmének elkerülésére. A' hol a' nap lelnem nyugfzik, éjjel az nem olly fényes mint nappal; sőt mint egy el vezftvén fugárit, hafonló a' legtifztabh hóidhoz, úgy hogy minden vakoskodás nélkül egyenefen bele leheffen nézni.

<https://www.nordlys.no/tromso/var/sola/bor-du-i-tromso-kan-du-fa-med-deg-dette-fenomenet-i-natt-med-litt-flaks/s/5-34-635352>

Az éjféli napot a sarkkörtől északra, mind Bodøben, Tromsøben és Vardøben is megsodálhattam, mikor hosszabb ideig ott dolgoztam a 70-es, majd később a 90-es években egészen 2002-ig.

Norvégia, miután több mint 200 éve elvált Dániától, Svédországgal kényszerült unióba. Az embereket, a népet akkor sem nagyon kérdezték, melyről a következő 1814-es krónika ír:

Folytatása azoknak a' beszédeknek, mellyen az Angliai Parlamentom felső házában ezen kérdés felett előfordultak, hogy iparkodni kell-e Angliának azon, hogy Norvégia Svétziához tsatoltassék ?

„A' mi Svétziával való kötésünknek (így folytatja szavait Lord Grey) egyik tzikelye valójában azt kívánja töllünk, hogy Norvégiának általadattasát nem tsak hogy ne akadályoztassuk, hanem a' Dániái Udvar arra reá venni minden módon iparkodjunk is. De nem köteleztük mi magunkat ezen Alku által arra, hogy Norvégia, Svétziának birtokában tsendesen megmaradhasson; ezt az Orosz Birodalom ígérte neki, ki a' Svétziával való Alkura minket is meghívott. A' mit mi ígértünk már véghez ment , t. i. hogy Dánia lemondott Norvégiáról, sőt a' nagy Szövetségbe is

beállott. Mi tehát már egészen telyesítettük, a' mit töllünk a' Kötés kívánt. Volt-é pedig a' Dánus Királynak jussa arra, hogy a' Norvégiát népnek egyetértése nélkül ezen országot másnak engedje, már ez más kérdés? A' Dánus Király országló feje volt Norvégiának, nem pedig tulajdonosa,- ezen Fejedelmi just nem lehet a' népnek megegyezése nélkül elidegeníteni”. (kiemelés tőlem) (Magyar Kurir, 1814. január-június -28. évfolyam, 1-51. szám- 1814-06-03 / 44. szám)

A norvég-svéd kapcsolatok nem mindig voltak felhőtlenek a 19. század elején. Az 1808-as hadijelentés arról szól, hogyan futamodtak meg a svéd katonák a norvég katonák elől.

A' Norvégiái Tudósítások 23-dik Májusig terjednek, mellyekből értjük, hogy a' bátor Norvégiások több ütökzetekben eddig mindenkor meggyőztek a' Svédeket, kiknek sok Károkat is tettek; sőt némelly helyeken négy mértföldnyire is berontottak Svécziába. – Kristián Hercege, a' ki Norvégiában vezérkedik Augustenburgból azt a' Jelentést tefzi, hogy a' mi hadi népünk nevetkezve üt az ellenségre, még a' golyóbisok sűrű zápora között is, és hogy gyakrabban így szólítja a' Svéd Katonákat: Rippa, Rippa Gosser, Norsks Gutter jager Jer – az az: Lóduljatok, lóduljatok Fitzkók, Norvég Fiák kergetnek. (Hazai és Külföldi Tudósítások, 1808. 2. félév (1-53. szám)1808-07-09 / 3. szám)

Ha Svédország és Norvégia mai viszonyát nézzük, akkor nem látunk nagyobb ellentéteket. Ma már csak a kézilabda, a futball és a sielés alatti „futamodásról” van szó. A 70-es években sok szakember vándorolt Svédországba. Norvég orvosok tucatszámra kerestek a szomszédos

házunk tája

országban állást, részben a jobb fizetés, részben a rendezettebb körülmények miatt.

A fejlett gyógyszeriparral való együttműködés, a szakosítás során elnyerhető tudásalap és az a tudat, hogy a szakvizsga után állást, életpályát biztosítanak, sokakat vonzott az „édestestvér” országába.

Mi a helyzet több mint 200 évvel az első norvég-magyar kapcsolat említése óta?

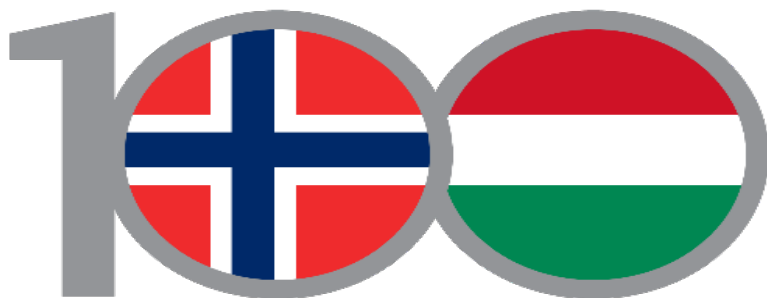
Magyarországon a német és orosz helyett az angolt részesítik előnyben. Az a generáció, amelyik a németet használta kiválóan, már nem létezik. Akik pedig írni, olvasni tanultak oroszul, szintén tűnőfélben vannak. Norvégiában a második világháború után a németet szinte teljesen leváltotta az angol, mint második nyelv, a technika, a tudomány, a filmek és a világ kommunikációs nyelve. Ezt a

folyamatot megkönnyítette még a régi, viking időkből eredő strukturális- és szókinés hasonlóság. A norvég nyelvet ezen kívül – és különösen a 70-es évektől – erős svéd nyelvi hatás is érte. Majd a bevándorlás következményeként a fiatalok szlengnyelve, meg az úgynevezett „kebabnorsk”.

A norvégok két népszavazáson utasították el az európai unióhoz való csatlakozást, végül is a kormány népszavazás nélkül írta alá az európai gazdasági (EØS, EGK) közösséghez való csatlakozást.

Magyarország, Dánia és Svédország az EU tagországa. Norvégiát tagság nélkül, ezer szál köti ugyanahhoz az unióhoz. A kis országok – úgy látszik sok esetben – a nagyobbak büvkörébe kerülnek, ez így volt 200 éve is, így van ma is.

Csángó Péter

NORWAY-HUNGARY 1920-2020